

Revisionsrapport

Granskning av svenska för invandrare (SFI)

Alvesta kommun

Viktor Prytz
Certifierad kommunal
revisor

Martin Hassel

Mars 2017

Innehåll

Sammanfattning	2
Rekommendationer	2
1. Inledning	3
1.1. Bakgrund	3
1.2. Syfte och Revisionsfråga.....	3
1.3. Revisionskriterier	3
1.4. Kontrollmål	3
1.5. Metod.....	4
2. SFI i Alvesta kommun	5
3. Iakttagelser och bedömningar	6
3.1. Aktiva insatser för att nå och motivera de som har rätt till SFI.....	6
3.2. SFI påbörjas inom tre månader	7
3.3. Samarbete med arbetsförmedling och arbetslivet	7
3.4. Studie- och yrkesvägledning erbjuds	9
3.5. Kartläggning av elevernas kunskaper och förutsättningar vid studiestart	9
3.6. Individuell studieplan	10
3.7. Systematiskt kvalitetsarbete.....	11
4. Revisionell bedömning	14
4.1. Bedömningar mot kontrollmål.....	14
4.2. Rekommendationer.....	15

Sammanfattning

PwC har av de förtroendevalda revisorerna i Alvesta kommun fått i uppdrag att granska verksamheten för svenska för invandrare (SFI). Inom ramen för granskningen har 13 personer intervjuats, däribland rektor och personal för SFI verksamheten. Dokumentstudier har även genomförts.

Granskningen syftade till att svara på revisionsfrågan: *Säkerställer utbildningsnämnden att svenska för invandrare bedrivs på ett ändamålsenligt sätt?*

Vi bedömer att utbildningsnämnden **inte helt** säkerställer att svenska för invandrare bedrivs på ett ändamålsenligt sätt.

Vi grundar vår bedömning på att det systematiska kvalitetsarbetet på huvudmannanivå avseende SFI inte är tillräckligt och att den individuella studieplanen delvis avviker från Skolverkets ambition. Vidare anser vi att Allbo lärcenter inte har ett uppdrag från utbildningsnämnden eller formell hantering för kontakter med näringslivet. Exempelvis saknas mål och uppföljning för att säkerställa att eleverna kan öva språket i arbetslivet.

Rekommendationer

Med anledning av granskningens resultat ger vi utbildningsnämnden följande rekommendationer:

- Säkerställa en aktiv styrning av SFI verksamheten, exempelvis genom mål och uppföljningar som är anpassade till SFI.
- Säkerställa, genom relevanta mål och uppföljning, att elever får öva språket i arbetslivet.
- Allbo lärcenter och SFI kan etablera kontakt med övergripande näringslivsrepresentanter för att förstärka utbytet med näringslivet.
- Nämndens systematiska kvalitetsarbete behöver inkludera SFI verksamheten genom ett mer riktat och tydligt fokus på SFI. Exempelvis genom att mål sätts och följs i det systematiska kvalitetsarbetet.

1. Inledning

1.1. Bakgrund

Utbildning i svenska för invandrare (SFI) är en kvalificerad språkutbildning som syftar till att ge vuxna personer med annat modersmål än svenska grundläggande kunskaper i svenska språket. Utbildningen ska också ge språkliga redskap för kommunikation och ett aktivt deltagande i vardags-, samhälls- och arbetsliv. Utgångspunkten för utbildningen ska vara den enskildes behov och förutsättningar.

Rätt att delta i utbildning har den som saknar sådana grundläggande kunskaper i svenska språket som utbildningen syftar till att ge. Rättigheten gäller för den som är bosatt i landet, från och med andra kalenderhalvåret det år han eller hon fyller 16 år. Ingen övre åldersgräns definieras i skollagen. Det är hemkommunen som är skyldig att erbjuda SFI för den som har rätt att delta. Hemkommunen är den kommun som personen är folkbokförd i.

Utbildningen ska finnas tillgänglig så snart som möjligt och kunna påbörjas inom tre månader om det inte finns särskilda skäl. För personer som omfattas av lagen om etableringsinsatser ska kommunen aktivt verka för att de ska kunna påbörja SFI inom en månad från det att de anmält sig till utbildningen. Om en elev har antagits till en kurs har han eller hon också rätt att fullfölja kursen. Studierna kan upphöra om eleven saknar förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen eller annars inte gör tillfredställande framsteg.

Revisorerna granskade år 2014 mottagandet av nyanlända i kommunen. Granskningen omfattade delvis SFI. Sedan år 2014 har situationen med nyanlända förändrats i kommunen och revisorerna anser, utifrån sin risk och väsentlighetsanalys, att det är relevant att granska SFI.

1.2. Syfte och Revisionsfråga

Syftet är att granska om utbildningsnämnden bedriver SFI utifrån gällande styrdokument och att verksamheten är ändamålsenlig.

- Säkerställer utbildningsnämnden att svenska för invandrare bedrivs på ett ändamålsenligt sätt?

1.3. Revisionskriterier

Skollagen, Kursplanen för SFI samt kommunens författningssamling.

1.4. Kontrollmål

- Det sker aktiva insatser för att nå dem som har rätt till utbildningen och för att motivera dem
- Utbildningen påbörjas inom 3 månader från det att eleven har rätt till utbildningen
- Samarbetet med arbetsförmedlingen och arbetslivet fungerar och eleverna kan öva språket i arbetslivet

- De studerande erbjuds studie- och yrkesvägledning
- Vid studiestart genomförs en kartläggning av elevens kunskaper och förutsättningar
- Varje elev har en individuell studieplan
- Det bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete

1.5. *Metod*

Granskningen avgränsas till utbildningsnämnden och verksamheten svenska för invandrare (SFI) under år 2016.

Intervjuer har genomförts på Allbo lärcenter. Från ledningen intervjuades rektor, biträdande rektor, intendent och utbildningsstrateg. Personal från studiehallen (beskrivs i avsnitt 2) har intervjuats samt en arbetsplatsledare, samordnare och pedagoger inom SFI verksamheten. Samtliga är eller har varit aktiva som pedagoger på SFI och/eller studiehallen. Vi har även intervjuat studie- och yrkesvägledare.

Vi har även intervjuat sektionschefen vid Arbetsförmedlingen Växjö samt kvalitetsutvecklare vid Alvesta utbildningsförvaltning.

Samtliga intervjuade har beretts möjlighet att sakgranska rapporten.

Vi har också studerat dokument såsom:

- utbildningsnämndens samtliga protokoll för år 2016
- exempel/mall på *Individuell studieplan SFI*
- *Anmälningssblankett till SFI*
- Kölista för SFI
- Uppstarts- & kursavslutsrutin: Inbjudan till Studie- och Yrkesvägledning
- Rutiner kontakt SFI – Arbetsförmedlingen, med tillhörande mötesanteckningar
- *Allbo lärcenter kvalitetsrapport 2016*
- av utbildningsförvaltningen antagen beskrivning av *Systematisk kvalitetsarbete: för de olika skolformerna inom Utbildningsförvaltningen i Alvesta kommun*
- mallar för inhämtning av material för kvalitetsarbetet
- kvalitetsrapporter från utbildningsförvaltningen:
Systematiskt kvalitetsarbete del A, Kunskaper, 2016
Systematiskt kvalitetsarbete del B, Samverkan, 2016
Systematiskt kvalitetsarbete del C, Normer och värden, Inflytande och ansvar, 2016

2. SFI i Alvesta kommun

Utbildningsnämnden har ansvaret för Allbo lärcenter och SFI verksamheten. På Allbo lärcenter bedrivs kommunens vuxenutbildningar och Introduktionsprogrammen, IM, för elever i gymnasieålder. Svenska för invandrare (SFI) är en del av vuxenutbildningen.

SFI består av tre studievägar (1, 2 och 3) som är anpassade efter elevernas studiebakgrund. Det finns totalt fyra kurser (A, B, C och D) inom SFI. En SFI elev kan gå kurs A men antingen utifrån spår 1, 2 eller 3. Vilket spår eleven går beror på studiebakgrund och språkkunskaper.

Verksamheten på Allbo lärcenter leds av rektor, som i sin tur har biträdande rektorer för vuxenutbildningen respektive gymnasieverksamheten. Rektor och biträdande rektorer ingår i ledningsgruppen som också består av utbildningsstrategen och intendenten.

Som ett komplement till SFI har Allbo lärcenter startat Studiehallen. Studiehallen startade som ett projekt där fokus var på att lära sig svenska genom att bland annat förstärka elevens modersmål. Verksamheten har vid granskningstillfället fem svenskpedagoger och kompetens i form av åtta andra språk hos personalen. Verksamheten är inte styrd av läroplan eller skollagen. De intervjuade anser att Studiehallen är en naturlig del av SFI på Allbo lärcenter. Elever kan gå till studiehallen och få den individuella stöd inom de delar som eleven behöver. Studiehallen ger också eleverna möjlighet att få stöd i sin svenskundervisning utöver de 15 timmar i veckan som SFI är lärarledd. Det ska alltid finnas personal vid studiehallen för att hjälpa eleverna.

Inom studiehallen finns även en kulturkompetens som underlättar mötet med elever från olika kulturer och gör att pedagoger kan lära av varandra i hur de bäst lär ut svenska i kontakt med olika kulturer. Personalen på SFI och Studiehallen är till stora delar densamma. Vid granskningstillfället pågick en utveckling av Studiehallen med en satsning inom digitalisering. Exempelvis jobbar eleverna med Word, Excel, internetanvändning och appar. Angreppssättet beskrivs vara att stötta eleven att snabbare bli integrerad i samhället och på arbetsmarknaden genom fokus på vardagsmässig användning och digitala verktyg som används på arbetsplatser.

3. *Iakttagelser och bedömningar*

3.1. *Aktiva insatser för att nå och motivera de som har rätt till SFI*

3.1.1. *Iakttagelser*

Enligt skollagen ska varje kommun aktivt verka för att nå dem i kommunen som har rätt till utbildningen och för att motivera dem att delta i utbildningen.

Enligt skolledningen och personalen inom SFI sker inflödet av elever främst via Arbetsförmedlingen. Det finns en god kännedom om Allbo lärcenter inom Arbetsförmedlingen. Arbetsförmedlingens handläggare beskrivs vara bra på att både informera individer om SFI verksamheten och studiehallen. I intervjun med sektionschefen på Arbetsförmedlingen bekräftas den bilden. Sektionschefen anser vidare att Arbetsförmedlingens handläggare enligt lokal överenskommelse med kommunen har möjlighet att kontakta Allbo Lärcenter direkt och att potentiella elever får stöd att själva söka in till SFI. Rektorn anser också att kommunens handläggare inom individ- och familjeomsorg förmedlar information om Allbo lärcenters verksamhet på ett bra sätt.

Skolledningen beskriver att information om SFI och Allbo lärcenter också ges på kommunens hemsida, på bibliotek och via kulturella föreningar. Samtliga intervjuade beskriver att verksamheten är känd hos brukarna i kommunen och är uppskattad hos eleverna. Detta anses bidra till att information om Allbo lärcenter sprids från individ till individ hos de som har rätt till SFI. En framgångsfaktor till att verksamheten är känd i kommunen beskrivs vara att SFI är samlad på en plats.

Enligt skolledningen och personalen inom SFI är det kö för att börja på SFI vilket enligt intervjuerna visar att Allbo lärcenter är känt och uppskattat av elever.

Vidare beskrivs det av personal från studiehallen att Allbo lärcenter har en öppen profil som innebär att även de som inte är inskrivna på kurser kan besöka caféet som finns i lokalerna och vistas i studiehallen. Enligt personal från studiehallen bidrar detta till att information om verksamheten på Allbo lärcenter sprids.

På hemsidan finns de formella kontaktvägarna till studie- och yrkesvägledare för de som vill få mer information om verksamheten.

3.1.2. *Bedömning*

Vi bedömer att kontrollmålet *Det sker aktiva insatser för att nå dem som har rätt till utbildningen och för att motivera dem* är **Uppfyllt**.

Vi konstaterar att det finns fungerande samarbete och utbyte med arbetsförmedlingen, kulturella föreningar, individer och andra forum som gynnar kännedomen om SFI verksamheten. Vi anser att den samlade placeringen av SFI samt det öppna förhållningssättet gynnar möjligheten att nå de som har rätt till utbildningen.

3.2. *SFI påbörjas inom tre månader*

3.2.1. *Iakttagelser*

Enligt skollagen ska utbildningen i SFI finnas tillgänglig så snart som möjligt efter det att en rätt till utbildning i SFI inträtt. Om det inte finns särskilda skäl ska utbildningen kunna påbörjas inom tre månader.

Det finns en rutin/praxis för mottagande och inskrivning av elever på SFI. Den innebär att vid anmälan till SFI får personen information om att de högst får vänta 3 månader innan de startar. Rutinen finns inte dokumenterad. Det är framför allt samordnaren SFI som handlägger ansökningar, kön och placeringar.

Allbo lärcenter har en dokumenterad kölista där det framgår vilket datum den sökande har ställt sig i kö samt vilket datum den sökande har fått en erbjuden plats. Enligt kölista för oktober 2016, november 2016 och januari 2017 har 2 av 75 elever inte erbjudits plats inom tre månader. Dessa två har istället erbjudits plats inom fyra respektive fem månader. Enligt intervju med personalen från SFI finns en ständig uppsikt över kölistan och att plats erbjuds så fort det finns en möjlighet.

Vid anmälan som sker under särskilda mottagningstider genomförs en inledande kartläggning för att se vid vilken kö individen ska placeras i, beroende på vilket spår/kurs som är aktuellt. Detta förfarande skapar en möjlighet att följa efterfrågan och utbud av platser på kurserna. Det sker löpande antagning varje månad till SFI kurserna. Det startas även en introduktionsgrupp var 6e vecka för de som ska påbörja kurs A.

Anmälan sker i regel i samband med den etableringsplan som arbetsförmedlingen upprättar. Etableringsplanen ska upprättas när en nyanländ har fått uppehållstillstånd.

3.2.2. *Bedömning*

Vi bedömer att kontrollmålet *Utbildningen påbörjas inom tre månader från det att eleven har rätt till utbildningen* är **Uppfyllt**.

Vi konstaterar att en första kartläggning vid anmälan till SFI, kölista och rutin för att bevaka kölistan ger möjlighet att säkerställa att individer påbörjar SFI inom tre månader.

3.3. *Samarbete med arbetsförmedling och arbetslivet*

3.3.1. *Iakttagelser*

Enligt skollagen ska huvudmannen i samarbete med Arbetsförmedlingen verka för att eleven ges möjligheter att öva det svenska språket i arbetslivet och att utbildning i SFI kan kombineras med andra aktiviteter som: arbetslivsorientering; validering; praktik; annan utbildning.

Flera av de intervjuade anser att det finns etablerade och fungerande kontakter mellan Allbo lärcenter och arbetsförmedlingen. Rektorn har kontakt med områdesansvarig/sektionschef på Arbetsförmedlingen. Både sektionschefen och rektorn beskriver samarbetet som bra. Såväl vardagliga som strategiska frågor diskuteras. Exempelvis har frågan om hur kontakten med arbetsförmedlingens handläggare ska förbättras diskuterats. Enligt intervju med sektionschefen på Arbetsförmedlingen har det delvis inneburit att

vissa handläggare på Arbetsförmedlingen framöver endast ska jobba med frågor i relation Alvesta kommun med syfte att förbättra kontakten med personalen inom SFI.

Enligt rutinbeskrivning ska dialog ske med Arbetsförmedlingen minst enligt:

1. Kontaktperson Arbetsförmedlingen träffar SFI-arbetslag två gånger/termin.
2. Listor på elever som registrerats samt avregistrerats på SFI skickas till arbetsförmedlingen en gång/månad.
3. SFI-lärare har kontakt med arbetsförmedlingens handläggare via telefon och/eller mail minst en gång/vecka.

Den mesta kontakten sker mellan Arbetsförmedlingens handläggare och personalen inom SFI. Exempelvis kontaktar handläggare från Arbetsförmedlingen skolledningen eller personalen inom SFI om de önskar rådgivningen kring individer, exempelvis om Studiehallen kan vara ett alternativ. Både personal på Allbo lärcenter och handläggare hos Arbetsförmedlingen kontaktar varandra rörande praktikplatser för SFI elever. Studiehallen kan som verksamhet erbjuda praktikplatser. Kontakter kan enligt intervju med personal på Studiehallen tas direkt med näringslivet och Arbetsförmedlingen för att ordna med andra praktikplatser.

Rektorn beskriver att den direkta och individuella kontakten mellan personalen på Allbo lärcenter och Arbetsförmedlingens handläggare är ett uttalat arbetssätt. Samtidigt är utbytet beroende av vilken handläggare kontakten sker med. Det framkommer i intervjun att det har hänt att Arbetsförmedlingens handläggare lägger in praktik i skede där SFI personalen anser att det vore viktigare att eleven skulle ha fokus på SFI utbildningen. Exempel som nämns är när en elev är nära att slutföra en kurs. Denna bild bekräftas av sektionschefen på Arbetsförmedlingen. Sektionschefen anser att Arbetsförmedlingens handläggare behöver ha bättre kontakt med personalen inom SFI när en praktikplats ordnas för att säkerställa att eleven inte missar viktiga delar av sin SFI utbildning. Det finns exempel där elever påbörjar praktik utan att personalen inom SFI haft kännedom om detta.

Personalen inom SFI anser att det går att kombinera praktik med syfte att öva språket med SFI utbildning. Det framkommer att SFI ska prioriteras genom att utbildningens schema för eleven planeras före tiderna för praktik. Eleverna läser SFI 15 timmar i veckan. Det finns även kvällskurser och internetbaserad utbildning som möjliggör praktik och arbete på tider när SFI kurserna normalt ges. Sektionschefen vid Arbetsförmedlingen delar bilden att SFI går att kombinera med exempelvis praktik, men anser att på grund av otillräcklig kunskap om elevernas SFI utbildning kan missgynna dem.

Rektorn anser att det inte finns ett uttalat uppdrag från kommunen att Allbo lärcenter ska jobba gentemot näringslivet. Exempelvis finns det inte någon praktiksamordnare på Allbo lärcenter. Däremot finns det kontakter med näringslivet men främst genom Arbetsförmedlingen. De elever som inte har stöd av Arbetsförmedlingen kan använda sig av studie- och yrkesvägledarna.

3.3.2. Bedömning

Vi bedömer att kontrollmålet *Samarbete med arbetsförmedlingen och arbetslivet fungerar och eleverna kan öva språket i arbetslivet* är **Delvis Uppfyllt**.

Vi konstaterar att Allbo lärcenter inte har ett uppdrag från utbildningsnämnden eller formell hantering för kontakter med näringslivet. Exempelvis saknas mål och uppföljning för att säkerställa att eleverna kan öva språket i arbetslivet. Kontakterna med näringslivet sker istället genom Arbetsförmedlingens försorg.

Vi konstaterar att samarbetet med Arbetsförmedlingen generellt upplevs fungera bra och att rutiner för regelbundna kontakter är framtagna. Vi konstaterar däremot att det har funnits tillfällen när samordningen brustit och medfört att elever, enligt SFI personalen, inte genomfört utbildningen i önskvärd takt.

3.4. Studie- och yrkesvägledning erbjuds

3.4.1. Iakttagelser

I skollagen anges att hemkommunen är skyldig att se till att den som avser att påbörja utbildning i SFI erbjuds studie- och yrkesvägledning.

Eleverna på Allbo lärcenter kan under kursernas gång ta kontakt med studie- och yrkesvägledarna. Information om att eleverna kan träffa studie- och yrkesvägledarna sköts av personalen inom SFI. Rutin är framtagen för att information om möjligheten till studie- och yrkesvägledning ska ske. Rutinen avser information vid både uppstart och kursavslut. Personalen inom SFI anser att det är få elever som utnyttjar möjligheten att träffa studie- och yrkesvägledarna under studietiden. Stödet för framtida utbildningar/yrkesval sköts istället framför allt via Arbetsförmedlingen. Detta bekräftas av sektionschef vid Arbetsförmedlingen.

Studie- och yrkesvägledarna på Allbo lärcenter anser att det finns en praxis/rutin att de ska träffa samtliga elever som har genomfört kurser på D-nivå. Vid samtalet gör de en kartläggning, vilken delvis baseras på elevens individuella studieplan, för att kunna ge vägledning om lämpliga vidareutbildningar och yrkesval. Enligt uppgift träffar studie- och yrkesvägledarna cirka 90 procent av eleverna. Studie- och yrkesvägledarna träffar inte eleverna när de påbörjar utbildningen, vid kartläggning av elevernas förkunskaper vid studiestart eller när eleverna aviserar att de vill påbörja SFI.

3.4.2. Bedömning

Vi bedömer att kontrollmålet *De studerande erbjuds studie- och yrkesvägledning* är **Uppfyllt**.

Vi konstaterar att det finns rutiner för att ge information om att eleverna erbjuds studie- och yrkesvägledning.

3.5. Kartläggning av elevernas kunskaper och förutsättningar vid studiestart

3.5.1. Iakttagelser

Kartläggningen av elevers kunskaper och förutsättningar genomförs av SFI samordnaren som dokumenterar uppgifterna via en anmälningsblankett. I anmälningsblanketten efterfrågas personuppgifter, språkkunskaper, antal skolår och utbildningsnivå, "typ av invandrare" samt om personen är inskriven hos kommunen, arbetsförmedlingen och/eller eta-

blering. Bakgrundsinformationen om eleven skrivs sedan in i Allbo lärcenters elevregister. Kartläggningen sker vid studiestart.

Efter den första kartläggningen placeras eleven i spår 1 (0-9 års utbildning/analfabeter) eller spår 2 (10-12 års utbildning) eller spår 3 (akademisk bakgrund). För de elever som placeras i spår 1 genomförs ytterligare kartläggning med tillgång till tolk och med frågeformulär med översättning till olika språk.

Personalen inom SFI anser att gränsen mellan spåren inte är fast. Beroende på vad SFI pedagogerna iakttar gällande faktiska kunskaper och hur eleverna fungerar i klassrumsmiljö kan en ny kartläggning genomföras. Eleven kan därmed byta till ett annat spår. För de elever som ska gå A-kursen finns en introduktionskurs. Här beskrivs det vara ytterligare fokus på att bedöma vilket spår eleven bör gå när de ordinarie kurserna blir aktuella.

Personalen inom SFI och personal från Studiehallen beskriver vidare att det genom verksamheten i Studiehallen sker ett kontinuerligt och mer fördjupat inslag av kartläggning utöver den formella. De intervjuade anser att detta är viktiga moment då eleverna ofta kommer från svåra förhållanden och upplevelse som kan påverka deras studie- och prestationsförmåga. Genom det personliga mötet i Studiehallen kan den typen av hinder för studiemotivationen kartläggas och förhoppningsvis hanteras bättre.

3.5.2. *Bedömning*

Vi bedömer att kontrollmålet *Vid studiestart genomförs kartläggning av elevens kunskaper och förutsättningar* är **Uppfyllt**.

Vi konstaterar att kartläggning sker och att det finns stöd i form av frågeformulär och tolkning vid kartläggningen. Vi anser att möjligheten till den fördjupade kartläggningen genom studiehallen är positiv.

3.6. *Individuell studieplan*

3.6.1. *Iakttagelser*

Enligt skollagen ansvarar hemkommunen för att det upprättas en individuell studieplan för varje elev. Planen ska innehålla uppgifter om den enskildes utbildningsmål och planerad omfattning av studierna. I förordning om vuxenutbildning beskrivs vidare att den individuella studieplanen ska utarbetas i samverkan med eleven. Eleven ska i samband med utarbetandet erbjudas studie- och yrkesvägledning. Planen ska upprättas i nära anslutning till antagningen och ska vid behov revideras.

I anslutning till studiestart och kartläggning tas det fram en individuell studieplan för samtliga elever på SFI vid Allbo lärcenter. Studieplanen revideras automatiskt när eleven skrivs in på ny kurs eller avslutar kurs. Förutom personuppgifter och dokumentation av studier/kurser berör ett avsnitt elevens mål med studierna. Det beskrivs under intervjuer med SFI personal att avsnittet om mål med studierna inte finns i samtliga studieplaner men att ambitionen är att det ska göra det. Enligt intervju med ansvarig biträdande rektor har detta krav förtydligats i början av år 2017. Granskningen har tagit del av exempel där avsnitt för mål med studierna är väl utvecklat och när det inte är det. I det exempel som är väl utvecklat finns noteringar om att eleven fått information om studie- och yrkesvägledning samt aktiviteter (självstudier studiehallen) utöver SFI studierna.

Granskningen har tagit del av individuella studieplaner som innehåller beskrivna delar. De individuella studieplanerna är elektroniska formulär som är kopplade till respektive elev.

3.6.2. Bedömning

Vi bedömer att kontrollmålet *Varje elev har en individuell studieplan* är **Delvis Uppfyllt**.

Vi konstaterar att eleverna har en individuell studieplan och att den under kartläggningssamtalet upprättas gemensamt med eleven. Vi anser att studie- och yrkesvägledning ska erbjudas i samband med upprättandet av planen. Vidare anser vi att den individuella studieplanen i vissa fall till stora delar är en dokumentering av genomförda/planerade kurser. Vi anser att planen bör tillämpas så att den ger eleven en tydlig bild av mål och omfattning av studierna, i enlighet med Skolverkets ambition. Exempelvis kan det ingå hur studierna kan kombineras med arbete/praktik. Vi ser positivt på att Allbo förtydligat arbetet med studieplanerna i början av år 2017.

3.7. Systematiskt kvalitetsarbete

3.7.1. Iakttagelser

Att utveckla verksamhetens kvalitet är ett ständigt pågående arbete. Skolverket menar att en analys och bedömning av resultaten och måluppfyllelsen ska ligga till grund för beslut om åtgärder för förbättring. Arbetet kan liknas vid en cyklisk process som innehåller fyra faser med rapporteringskrav: uppföljning - analys och bedömning - planering - genomförande. Efter genomförandet fortsätter den cykliska processen med ny uppföljning för att få fram ett nytt nuläge och så vidare.

Utbildningsförvaltningens kvalitetsarbete för SFI

Utbildningsförvaltningen har under år 2015 implementerat ett nytt systematiskt kvalitetsarbete efter beslut av utbildningsnämnden 1 januari 2015. Kvalitetsarbetet följer ett årshjul och vid granskningstillfället hade förvaltningen genomfört ett varv i hjulet. Årshjulet har tre huvuddelar som har olika innehåll beroende på vilken kategori av utbildningsverksamhet som ska följas upp. SFI och Allbo Lärcenter ingår i kategorin för gymnasie- och vuxenutbildningen. Innehållet i kvalitetsarbete för kategorin presenteras i tabellen nedan.

Del i årshjul	Innehåll i uppföljning
A) Kunskaper & Lärande (juni-aug)	Kunskaper; Nationella prov; Bedömning och betyg
B) Samverkan (okt)	Utbildningsval – arbete och samhällsliv; Kommunala inriktningar – Mål och Visioner; Entreprenörskap
C) Normer, värden, inflytande och ansvar (mars)	Normer och värden; Elevernas ansvar och inflytande; Rektors ansvar; Likabehandlingsplaner

I intervju med kvalitetsutvecklare beskrivs att kvalitetsarbetet kontrollerar följsamheten till skolverksamheternas lagkrav samt nämndens mål. För SFI finns inga nämndsmål. Det beskrivs i intervjuerna att utbildningsförvaltningens samlade kvalitetsarbete på huvudmannanivå inte leder till förbättringsåtgärder eller styrning av SFI verksamheten specifikt.

Allbo lärcenter ska rapportera in material till kvalitetsårshjulet. I intervju med skolledningen beskrivs att i fas A sätts mål för verksamheten. I fas B sätts arbetslagsmål, och i fas C görs analys. Fas A återkommer innan årets slut i form av slutredovisning till nämnden. Förvaltningen ger stöd i arbetet i form av mallar för vilket material som ska samlas in i respektive fas. För SFIs kvalitetsarbete i fas A ska exempelvis förvaltningen få skolans uppfattning om resultat såsom: *skillnad i resultat mellan pojkar och flickor*; samt *betydelsefulla förutsättningarna (strukturer och processer) som förklarar era goda/dåliga resultat*.

Fas A i kvalitetsarbetet redovisades till utbildningsnämnden 26 oktober 2016. För SFI redovisades att: *Studieavhopp är högre för kvinnor än för män vilket kan kopplas till graviditeter. Man ser inte någon större skillnad mellan kvinnor och män avseende studieresultat. Lokalerna ses som bristfälliga för att kunna erbjuda en bra utbildning.*

Fas B redovisades utbildningsnämnden 14 december 2016. SFI berörs inte explicit i rapporten, däremot sammanfattas Allbo lärcenters resultat på en halv sida. Åtgärder för utveckling beskrivs i rapporten. För Allbo lärcenters del är föreslagna åtgärder att:

- *Vi behöver få in fler personer i våra styrgrupper som är delaktiga att kvalitets-säkra våra vuxenutbildningar.*
- *Vårt långsiktiga mål är att Allbo lärcenter skall uppfattas som vårt regionala näringslivs samarbetspartner när det gäller kompetensutveckling*

Fas C redovisades utbildningsnämnden 8 juni 2016 (ej klart för innevarande årshjul). Allbo lärcenter hade inte inkommit med något material till förvaltningen för denna del.

I intervju med kvalitetsutvecklare på utbildningsförvaltningen beskrivs att det är ett pågående arbete att utveckla metoder som fungerar för Allbo lärcenter i kvalitetsarbetet. Kvalitetsutvecklaren anser att material som kommer från Allbo lärcenter till förvaltningen har bra kvalitet. Samtidigt efterfrågas att uppgifterna behöver komma vid rätt tid och mer renodlat. Hittills har materialet som inkommit delvis varit utanför mallarna. Kvalitetsutvecklaren beskriver vidare att förvaltningen inte kommer åt Allbo lärcenters alla resultat/betyg på grund av olika IT-verktyg. Kvalitetsutvecklaren anser att kvalitén på analysen generellt i kvalitetsarbete behöver förbättras.

I intervju med skolledningen på Allbo lärcenter beskrivs att nämndens kvalitetsarbete inte är anpassat för Allbo lärcenters verksamhet och SFI. Skolledningen anser att det är en verksamhetsbeskrivning och statistisk data som rapporteras till nämnden, vilket anses av skolledningen att vara otillräckligt för att beskriva Allbo lärcenters verksamhet.

Allbo lärcenters kvalitetsarbete för SFI

Parallellt med nämndens kvalitetsårshjul gör skolledningen på Allbo lärcenter ett eget kvalitetsarbete. Den årliga rapporten delges sedan utbildningsförvaltningen. I stora drag utgår Allbo lärcenters kvalitetsarbete från att mäta *Klarandegrad*. Avseende SFI mäts genomloppstiden för eleverna att klara kurserna. För att förbättra klarandegraden har Allbo lärcenter fokus på tre delområden: arbetsplatslag, elevtrivsel och personaltrivsel. För arbetsplatslagen följs exempelvis mål/aktiviteter/utvärdering upp i kvalitetsarbetet. Elev- och personaltrivsel undersöks genom enkäter.

Av utbildningsnämndens protokoll för år 2016 framkommer att nämnden inte har tagit del av Allbo lärcenters kvalitetsarbete. Däremot kan noteras att nämnden följer elevantalet på Allbo lärcenter samt följt och beslutat i andra ärenden såsom lokaler och kursutbud för SFI.

3.7.2. *Bedömning*

Vi bedömer att kontrollmålet *Det bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete* är **Ej Uppfyllt**.

Vi anser att uppföljningen av SFI verksamheten på förvaltningsnivå inte är tillräckligt. Vi grundar detta på att SFI nämns kortfattat eller inte alls i förvaltningens kvalitetsrapporter. Vidare anser vi att det stöd i form av mallar som förvaltningen erbjuder Allbo lärcenter inte i tillräcklig grad är anpassat till SFI. Förvaltningen följer inte särskilda mått för SFI verksamheten. Vi konstaterar samtidigt att det bedrivs ett visst systematiskt kvalitetsarbete på nämnds nivå vad gäller andra utbildningsverksamheter i kommunen. Vidare finns det ett systematiskt kvalitetsarbete vid Allbo lärcenter.

Vi anser att nämnden bör ta del av Allbo lärcenters kvalitetsarbete för att få ett underlag till och möjliggöra förbättringsåtgärder samt styrning av SFI. Vi anser att detta bör ske åtminstone fram till att förvaltningens kvalitetsarbete följer SFI verksamheten i tillräcklig utsträckning.

4. Revisionell bedömning

Granskningen syftade till att svara på revisionsfrågan: *Säkerställer utbildningsnämnden att svenska för invandrare bedrivs på ett ändamålsenligt sätt?*

Vi bedömer att utbildningsnämnden **inte helt** säkerställer att svenska för invandrare bedrivs på ett ändamålsenligt sätt.

Vi grundar vår bedömning på att det systematiska kvalitetsarbetet på huvudmannanivå avseende SFI inte är tillräckligt och att de individuella studieplanerna delvis avviker från Skolverkets ambition. Vidare anser vi att Allbo lärcenter inte har ett uppdrag från utbildningsnämnden eller formell hantering för kontakter med näringslivet. Exempelvis saknas mål och uppföljning för att säkerställa att eleverna kan öva språket i arbetslivet.

4.1. Bedömningar mot kontrollmål

Kontrollmål	Kommentar
<i>Det sker aktiva insatser för att nå dem som har rätt till utbildningen och för att motivera dem</i>	Uppfyllt Det finns fungerande samarbete och utbyte med arbetsförmedlingen, kulturella föreningar, individer och andra forum som gynnar kännedomen om SFI verksamheten. Vi anser att den samlade placeringen av SFI samt det öppna förhållningssättet gynnar möjligheten att nå de som har rätt till utbildningen.
<i>Utbildningen påbörjas inom tre månader från det att eleven har rätt till utbildningen</i>	Uppfyllt En första kartläggning vid anmälan till SFI, kölista och rutin för att bevaka kölistan ger möjlighet att säkerställa att individer påbörjar SFI inom tre månader.
<i>Samarbete med arbetsförmedlingen och arbetslivet fungerar och eleverna kan öva språket i arbetslivet</i>	Delvis uppfyllt Vi konstaterar att Allbo lärcenter inte har ett uppdrag från utbildningsnämnden eller formell hantering för kontakter med näringslivet. Exempelvis saknas mål och uppföljning för att säkerställa att eleverna kan öva språket i arbetslivet. Kontakterna med näringslivet sker istället genom Arbetsförmedlingens försorg. Vi konstaterar att samarbetet med Arbetsförmedlingen generellt upplevs fungera bra och att rutiner för regelbundna kontakter är framtagna. Vi konstaterar däremot att det har funnits tillfällen när samordningen brustit och medfört att elever, enligt SFI personalen, inte

<i>De studerande erbjuds studie- och yrkesvägledning</i>	<p>genomfört utbildningen i önskvärd takt.</p> <p>Uppfyllt</p> <p>Det finns rutiner för att ge information om att eleverna erbjuds studie- och yrkesvägledning.</p>
<i>Vid studiestart genomförs kartläggning av elevens kunskaper och förutsättningar</i>	<p>Uppfyllt</p> <p>Kartläggning sker och det finns stöd i form av frågeformulär och tolkning vid kartläggningen. Vi anser att möjligheten till den fördjupade kartläggningen genom studiehallen är positiv.</p>
<i>Varje elev har en individuell studieplan</i>	<p>Delvis uppfyllt</p> <p>Vi anser att studie- och yrkesvägledning ska erbjudas i samband med upprättandet av planen.</p> <p>Vi anser att den individuella studieplanen i vissa fall till stora delar är en dokumentering av genomförda/planerade kurser. Vi anser att planen bör tillämpas så att den ger eleven en tydlig bild av mål och omfattning av studierna, i enlighet med Skolverkets ambition.</p> <p>Vi ser positivt på att Allbo förtydligat arbetet med studieplanerna i början av år 2017.</p>
<i>Det bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete</i>	<p>Ej uppfyllt</p> <p>Vi anser att uppföljningen av SFI verksamheten på förvaltningsnivå inte är tillräckligt.</p> <p>Vidare anser vi att det stöd i form av mallar som förvaltningen erbjuder Allbo lärcenter inte i tillräcklig grad är anpassat till SFI. Förvaltningen följer inte upp och utvärderar SFI verksamheten.</p> <p>Vi anser att nämnden bör ta del av Allbo lärcenters kvalitetsarbete för att få ett underlag till och möjliggöra förbättringsåtgärder samt styrning av SFI.</p>

4.2. Rekommendationer

Med anledning av granskningens resultat ger vi utbildningsnämnden följande rekommendationer:

- Säkerställa en aktiv styrning av SFI verksamheten, exempelvis genom mål och uppföljningar som är anpassade till SFI.
- Säkerställa, genom relevanta mål och uppföljning, att elever får öva språket i arbetslivet.

- Allbo lärcenter och SFI kan etablera kontakt med övergripande näringslivsrepresentanter för att förstärka utbytet med näringslivet.
- Nämndens systematiska kvalitetsarbete behöver inkludera SFI verksamheten genom ett mer riktat och tydligt fokus på SFI. Exempelvis genom att mål sätts och följs i det systematiska kvalitetsarbetet.

2017-03-16

Uppdragsledare
Pär Sturesson

Projektledare
Viktor Prytz